

Psykososiaalinen tuki onnettomuuden jälkeen

Keski-Suomen sosiaali- ja kriisipäivystys
palvelupäällikkö Elina Huttunen

Sosiaali- ja kriisipäivystys lakisääteisesti johtovastuussa psykososiaalisen tuen ensivaiheessa

Sosiaalipäivystys (Sosiaalihuoltolaki)

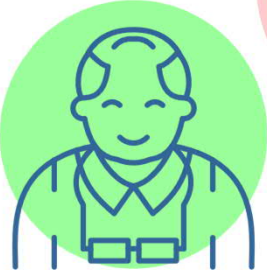
- Välittömän turvan ja huolenpidon järjestäminen sosiaalisissa hätä- ja kriisitilanteissa
- Kiireelliset sosiaalipalvelut ja muut tukitoimet
- Kaikenikäiset hyvinvointialueen asukkaat ja alueella oleskelevat

Ympäri vuoro-kautinen
(24/7) palvelu

Kriisipäivystys ja kriisityö (Shl ja Thl)

- Traumaattiset kriisit (äkillinen, ennalta arvaamaton)
- Psyykkinen ensiapu ja shokkivaiheen tapaaminen
- Akuutti kriisityö (asiakkuuden muodostava suunnitelmallinen työskentely)
- Kaikenikäiset hyvinvointialueen asukkaat ja kriisipäivystys myös alueella oleskeleville

Toiminta suuronnettomuus- ja häiriötilanteissa (Shl ja Thl)

- Psykososiaalisen tuen ensivaiheen johtaminen ja yhteen sovittaminen: kiireellinen sosiaalityö ja kriisiapu
- Evakuointikeskuksen johtaminen
- Hätmajoituksen järjestäminen
- Koko hyvinvointialue

Kriisityö traumaattisen kriisin kohdanneille

Äkilliset traumaattiset kriisit ovat ennakoimattomasti ja yllättäen vastaan tulevia tilanteita, jotka ylittävät yksilön voimavarat ja olisivat useimmille meistä voimakkaan kuormittavia tapahtumia. Äkillisessä traumaattisessa kriisissä voidaan menettää yllättäen aiempia turvaverkkoja ja tunne maailman oikeudenmukaisuudesta sekä ennakoitavuudesta voi järkkyyä. Ajan kuluessa kriisit vaativat sopeutumista ja ajatusmallien muokkautumista uuteen tilanteeseen.

Traumaattiset kriisit:

- Läheisen äkillinen kuolema, itsemurha
- Itsemurhayritys
- Onnettomuus, esim. tieliikenneonnettomuus, tulipalo
- Vakavan väkivallan uhriksi joutuminen
- Vakava oma tai läheisen sairaus
- Läheltä piti -tilanteet

Kriisityön asiakkaat:

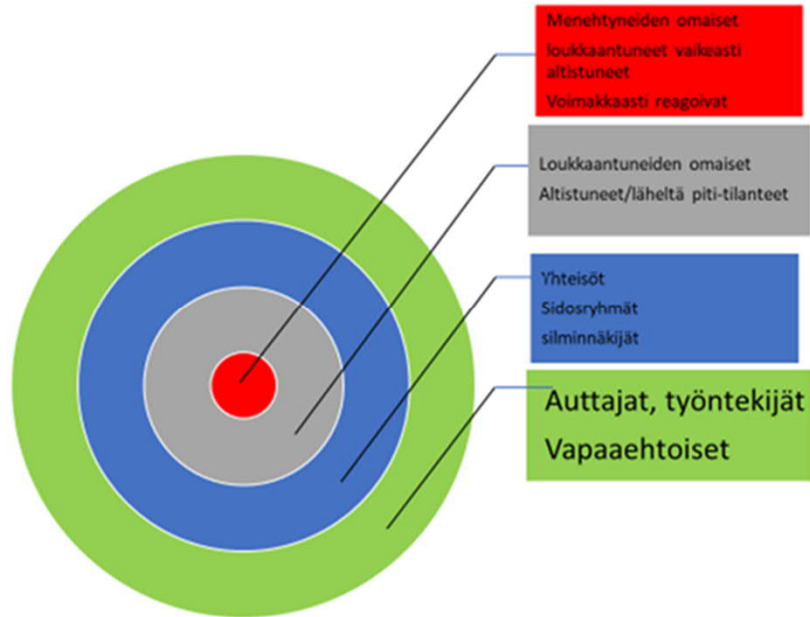
- Henkilö itse, perheen jäsenet, lähiomaiset
- Ystävät
- Silminnäkijät

Tapaamisia yksilöille, perheille ja yhteisöille

Altistuminen ja psykososiaalisen tuen triage

- 1) Menehtyneiden omaiset ja vakavasti altistuneet
- 2) Voimakkaasti reagoivat
- 3) Loukkaantuneet ja heidän omaisensa
- 4) Läheltä piti tilanteessa olleet
- 5) Lievemmin altistuneet ja silminnäkijät
- 6) Yhteisöt esim. menehtyneiden muut verkostot
- 7) Auttajat, työntekijät, vapaaehtoiset

Lomakkeen täyttäjän nimi: _____

Altistuneen henkilötiedot

Nimi	Henkilötunnus
Osoite ja kotikunta	Puhelinnumero (kirjaa kenen numero, jos ei ole oma)
Mukana olleet perheenjäsenet / muut mukana olleet henkilöt	Paikka, josta tavoittaa, jos ei kotiosoite ☐ Läheisen koti, missä? ☐ Sairaala, mikä? ☐ Muu, mikä?

Tärkeät lisätiedot (esim. kriittiset sairaudet ja lääkitykset, kielitaitotulkin tarve)

Altistuminen

☐ **Katkaistiin altistus** (itse hengenvaarassa/näki toisen ihmisen loukkaantuvan / menehtyvän / toimi vastuuhenkilönä suhteessa muihin onnettomuudessa olleisiin)

☐ **Altistus** (oli itse lähellä hengenvaaraa / näki toisen tulevan uhatuksi / menetti joutunut hengenvaaraan/joutui pakenemaan, ettei joutunut hengenvaaraan/joutui pakenemaan, ettei joutunut hengenvaaraan/joutui pakenemaan)

☐ **Kohtalainen altistus** (oli paikalla, ei suoraan todistanut tapahtumia, evakuoitui omatoimisesti tai ohjeistettuna, ei ollut osallisena tekijänä, ei menettänyt itselleen merkittävää henkilöä)

☐ **Vähäinen tai lievä altistus** (liittyi tapahtumapaikkaan tai paikalla olleisiin/ ei menettänyt itselleen merkittävää henkilöä)

Lisätieto altistuksesta:

☐ Kääntöpuolella jatkotyöskentely

- Riippuen liikenneonnettomuuden kokoluokasta, käynnistetään erilaiset psykososiaalisen tuen toiminnot
- Psykososiaalisen tuen kannalta altistuneet vs. terveydenhuollon tulkinta potilaista – suuronnettomuuden erilaiset tulkinnat
- Tilannepaikalla: akuutti kriisityö → Kriisikeskus tai –kriisipiste
- Sairaala Novalla: akuutti kriisityö → potilaiden psykososiaalinen tuki, omaistukipiste
- Yhteisöpurku → Kriisilinjat

Hyvinvointialueen palvelualueet aktivoituvat suuronnettomuuksissa työskentelyyn valmiussuunnitelman mukaisesti

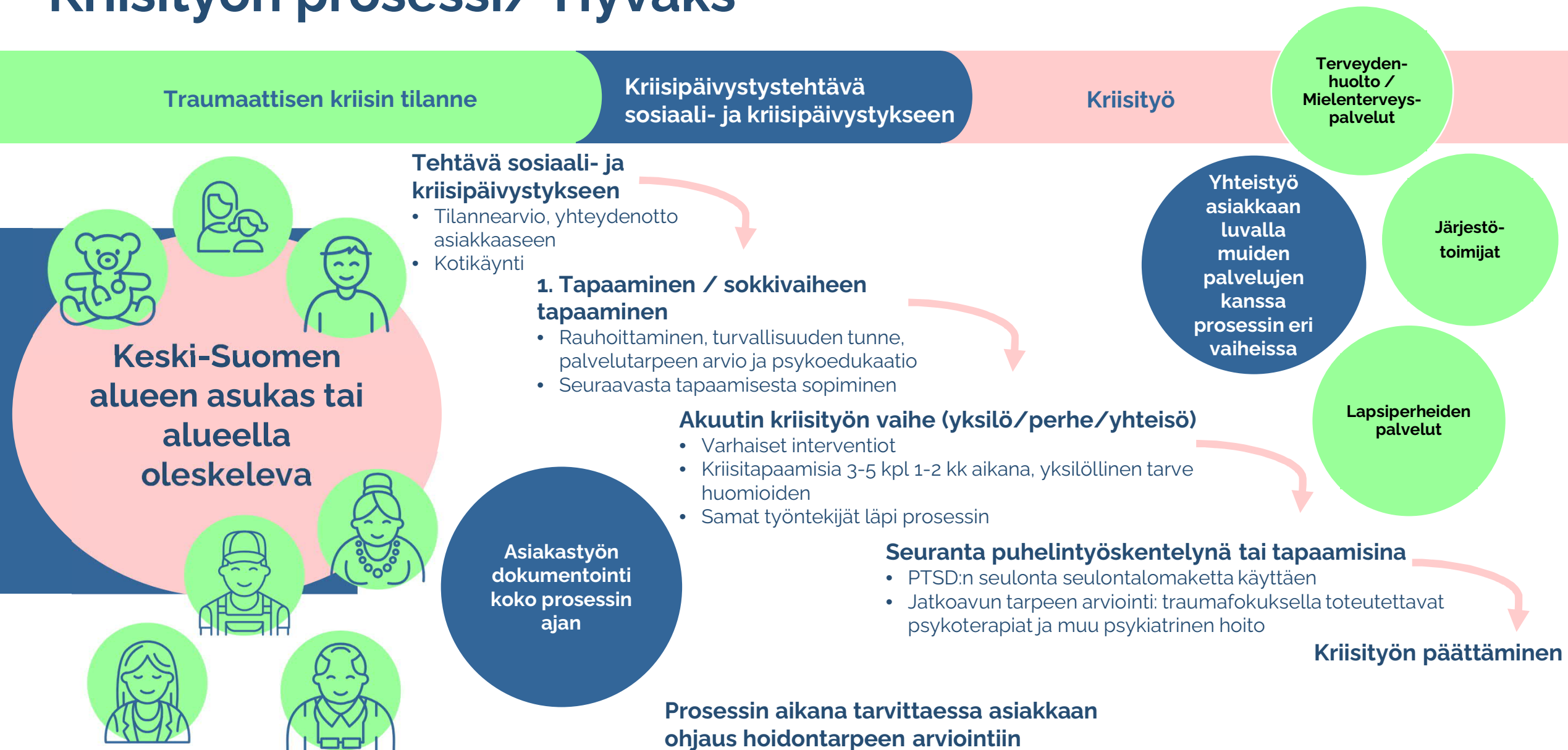
- Ammattiliikennöitsijöillä työterveyden palvelut ja oma prosessinsa onnettomuuksiin

sokkivaiheen 1. tapaaminen

- Pyritään tunnistamaan psyykkisessä riskiryhmässä olleet, ottamaan hallintaan selkeästi psyykkisesti oireilevat
- Lapsiuhreja ei tule jättää yksin
- Rauhoittaminen, turvallisuuden tunne ja psykoedukaatio
- Vaikeiden tunteiden sietämisen ja hallinnan tukeminen
- Hermoston vireystilan säätely ja sieloikkunassa toimiminen
- Järjestetään yhteyksiä uhrien ja omaisten sekä heitä hoitavan henkilökunnan välille. Huolehditaan yhteydenotosta/tiedottamisesta etäällä asuville omaisille.
- Toteutunut tuki kirjataan (psykososiaalisen tuen triage –lomakkeelle)
- Sosiaalityön tarpeen arviointi ja palvelujen järjestäminen tarvittaessa
- Varmistaa mihin ja kenen kanssa asiakkaat lähtevät tilannepaikalta
- Seuraavasta tapaamisesta tai yhteydenotosta sopiminen

Kriisityön prosessi/ Hyvaks

Kriisityössä keskeistä

Työskentely terveiden ihmisten terveiden reaktioiden kanssa

- Pyritään ehkäisemään mielenterveyspalvelujen ja psykiatrisen hoidon tarvetta
- Pyritään ehkäisemään pitkäaikaisia haittavaikutuksia yksittäisen ihmisen, perheen tai yhteisön elämään (työelämä, perhe-elämä, sosiaaliset suhteet)
- Erityishuomio: lapset, nuoret ja erityistä tukea tarvitsevat

Yksittäisen ihmisen, perheen tai yhteisön tilanteen vakauttaminen

- Turvallisuuden vahvistaminen ja arjen vakauttaminen
- Omien voimavarojen vahvistaminen
- Sosiaalisten suhteiden vahvistaminen

Vaikeiden tunteiden sietämisen ja hallinnan tukeminen

- Ahdistuksensietotaidot, tunnetaidot, välttelykäyttäytyminen
- Auttavat ajatukset

Kehon ja mielen yhteyden huomioiminen

- Hermoston vireystilan säätely ja sietoikkunassa toimiminen
- Psykosomaattiset oireet, BAI -kysely, kehoreaktioiden rauhoittaminen

Realistisen toivon luominen

- Tämänhetkisen tilanteen hyväksyminen

Sosiaalityön tarpeen arviointi

- Palvelujen järjestäminen tarvittaessa

Kirjallinen materiaali toipumisen tueksi

- Hautausopas, KELA:n ohjeet, Surunauha ry, Käpy ry, Huoma ry, Nuoret lesket ry, Tukinaiset ry, RIKU, Kriisi- ja Suru -lehtiset, Selma oma – apuohjelma/MTT

PTSD:n seuranta ja tarvittaessa hoidontarpeen arvioon ohjaus

- TSQ- ja IES -seulat
- EMDR, Traumafokusoitu psykoterapia

Pitkittyneen surun ja muiden riskitekijöiden huomioiminen

- Lamaantuminen, toivottomuus ja merkityksettömyys, lisääntynyt päihteiden ja lääkkeiden käyttö, unen häiriöt, tunnetilojen ääripäiden esiintyminen, kuoleman tai koston halu

Kriisityön vaikuttavuus

- Vähentää inhimillistä kärsimystä
- Vahvistaa yksilön resilienssiä
- Kustannustehokasta: ehkäisee pitkiä sairauslomia ja pysyvää työkyvyttömyyttä
- Vähentää lääkityksen tarvetta ja siitä syntyviä korvauskuluja
- Vahvistaa yhteiskunnallista kriisinkestävyyttä

Kiitos

www.hyvaks.fi
#hyvaks #hyvääarkikaikille